

J. A. Hollon palkinnon ehdokkaat 2023

Antero Helasvuo

Anne Applebaumin teoksen *Gulag – Vankileirien saariston historia* (Siltala) suomennoksesta. Alkuteos on englanninkielinen.

Anne Applebaumin *Gulag – vankileirien saariston historia* (Siltala) on lopulta ilmestynyt Antero Helasvuon suomennoksena. Alkuperäisteos ilmestyi jo 2003 ja herätti yksimielisen suosion. Teos sai Pulitzerin palkinnon. Applebaum on arvostettu holokaustin ja gulagin historian tutkija, jonka jälki on perusteellinen ja moitteettomasti dokumentoitu. Ei yllätä, että teos on pitänyt pintansa ”gulagin raamattuna”. Sen äärelle on syytä palata useamman kerran.

Asettamalla tammikuussa menehtyneen Antero Helasvuon (19.6.1941–16.1.2023) palkintoehdokkaaksi Hollo-raati haluaa kunnioittaa hänen hienoa suomennostaan klassikoksi nousseesta teoksesta, joka tuli uudella, järkyttävällä tavalla ajankohtaiseksi suomennoksen ilmestymisvuonna. Gulagin historian tabu on tehnyt sen toistumisen mahdolliseksi – ehkä jopa vääjäämättömäksi. Moni luulo rauhan lujuudesta ja demokratian voittokulusta Euroopassa on sotavuonna 2022 romahtanut. Applebaumin teos on raakuudesta todistamisen mammutti. Silti se on juonellisesti taitava ja paikoitellen taiteellisesti koskettava. Yhdistelmä on tietokirjassa harvinainen. Elegisyys syntyy runosäkeiden ja proosakatkelmien sitaateista, jotka toimivat kunkin luvun mottona. Ääneen pääsevät niin kuuluisuudet **Anna Ahmatovasta Varlam Shalamoviin** ja **Aleksander Tvardovskiin** kuin anonyymit aikansa kauhujen todistajat.

Suomennos ja sen julkaisukuntoon toimittaminen on vaatinut valtavasti työtä ja aikaa; epäilemättä myös taloudellinen panostus on ollut merkittävä. Alkuperäisteoksesta on suomennokseen otettu mukaan viitteet, tutkimuskirjallisuus ja sanasto. Harmi, että suomalaiset kustantamot hylkivät asiahakemistoa. Myös tällä kertaa tutkijalle välttämättömin osio on tipahtanut pois.

Ulla Lempinen

Karin Erlandssonin teoksen *Sininen lanka – Mitä tiedän neulomisesta* (Kustantamo S&S) suomennoksesta. Alkuteos on ruotsinkielinen.

Ahvenanmaalaisen Karin Erlandssonin teos kuvaa neulomisen lumoa yhtä lailla kuin kulttuurihistoriaa. Lukiessa selviää, että jo 1300-luvulta löytyy neulovaa Neitsyt Mariaa esittävä saksalainen maalaus. Länsimainen taide ja populaarikulttuuri on itse asiassa täynnä esimerkkejä neuleista ja neulomisesta. Erlandssonin kirja kuvaa elämänmittaista suhdetta neulomiseen, matkaa lankaliikkeestä valmiiseen neuleeseen, huumoria ja elämäniloa säästämättä. Neulomisen merkityksellinen prosessi yhdistyy kirjassa myös kirjoittamisen prosessiin. Virheetön ei ole kukaan, ei neuloja eikä kirjailija. Ulla Lempinen osoittaa hallitsevansa suvereenisti neulomisen erikoissanaston ja tavoittaa hyvin Erlandssonin tyylin, jossa on sekä kerronnan riemua että tarkkaa yksityiskohtiin pysähtelyä.

Kaijamari Sivill

Maggie Nelsonin teoksen *Vapaudesta – Neljä laulua rakkaudesta ja rajoista* (Kustantamo S&S) suomennoksesta. Alkuteos on englanninkielinen.

Yhteiskunnallinen keskustelu ja arvot ovat polarisoituneet Yhdysvalloissa viime vuosikymmeneltä alkaen suoranaiseksi kulttuurisodaksi, jonka vaikutus on näkynyt Suomessa saakka muun muassa translaista, kasvisruokapäivistä ja alkuperäiskansojen oikeuksista käydyssä keskustelussa. Kirjassaan *Vapaudesta* Maggie Nelson tarkastelee kulttuurikiistan avainkysymyksiin kuuluvaa vapauden käsitettä taiteen, hoivan, seksuaalisuuden, huume politiikan ja ilmastonmuutoksen näkökulmasta ja analysoi seikkaperäisesti ja näkemyksellisesti mutta myös mukaansatempaavan omakohtaisesti kulttuurisodan rintamalinjoja ja keskeisiä iskusanoja. Kaijamari Sivillin ansiokas suomennos välittää paikoin hyvinkin tiiviit pohdiskelut

täsmällisesti ja luontevasti suomen kielelle ja tavoittaa pettämättömän tyylitajuisesti Nelsonin persoonallisen äänen.

Tänä vuonna palkintolautakunnassa ovat:

- kriitikko–tietokirjailija **Ville Hänninen**, Suomen arvostelijain liitto ry:n nimeämä edustaja,
- suomentaja **Tarja Härkönen**, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n nimeämä edustaja,
- tutkija–tietokirjailija **Elina Kahla**, Suomen tietokirjailijat ry:n nimeämä edustaja,
- kriitikko–tietokirjailija **Merja Leppälähti**, Suomen arvostelijain liitto ry:n nimeämä edustaja,
- suomentaja **Kari Koski**, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n nimeämä edustaja.